VILDMARKSFOLK.

Novell av Maria Rieck-Müller.

Nu är det väl sextio, ja, närmare sjuttio år, sedan röken från svedjefall och murad bärd för första gången blandade sig med morgondimmorna över Lomtjärn. Och nybyggaren, som timrade sig gård och bröt mark där uppe på liden, hette Lars Petter. — Nygård tog han sedan som efternamn, ty så hette gården.

Den gången var han och hustrun ungt folk; och minsta barnet — Hanna hade så nyligen kommit till, att hon låg i vaggan, utom de stunder, då modern gav henne bröstet. Kinkade och skrek hon, var det någon av de tre, fyra år äldre bröderna, som höll vaggan i gång och passade på, att hon ej tappade tuggsudden. Ty mor hade fullt upp att göra ändå: än i hushåll och fähus, än ute med mannen på åker eller nyrödjnig, ja, ibland också vid husbygget. Inte när stugan byggdes likväl — då hade han en lejdkarl till hjälp. Men då fähuset, härbret, och de andra uthusen skulle resas och ställas i ordning, då tyckte Lars Petter, att Kristina var tillräcklik hjälp. Och hon var stark och snabb i vändningarna. Tog inte heller något särskilt för besväret.

Länge låg Nygården ensam utan grannar där uppe på Lomtjärnsliden, mitt i vildmarkens enslighet och ro. Mer än tre mil till kyrkbyn var det dock inte; men den låg så långt från färdevägen, att aldrig någon människa kom ditåt utom en och annan jägare eller lapp, som kunde hejda sig, när de sågo rök stiga över talltopparna och se'n till sin överraskning funno gård och odlad mark mitt i vildskogen. Eller har det ibland så till, att någon från andra sidan finngränsen, som hade sina skäl att taga krokvägar på färden nedåt landet, av en händelse kom rakt på Nygården och här tog sig en god natthvila.

Under årens lopp hade Lars Petter och hustrun hans brutit teg efter teg. Det hade varit drygt arbete med spett och spade. Gott om sten var det också mellan rotstubbarna. Men bogt skulle det alltsammans! Och efter som Nygårdsbarnen blevo så pass försigkomna, att de kunde göra nytta, voro de med och plockade sten ur backarna, när de inte hjälpte till med annat. Lars Petter lade aldrig fingrarna emellan, när det gällde arbetet.

Efter några års knog och släp vajade kornet tätt och högt på sluttningen ovanför Lomtjärn; och det började ryktas nedåt bygden, att Nygårdsfolket snart nog hade det lika bra som hemmansbönderna själva. Vem kunde väl tro, att vildmarken förmådde ge slik god bärgning?

Så hände det en sommar — jämnt tolv år sedan Lars Petter började lägga första grundstenarna till stugan sin — att en finnländare under krokvägen från gränsen kom rätt på Nygården. Han kom vandrande genom skogen utan större packning än näverkonten och bössan liksom en vanlig fågelskytt. Och när han från vildskogens halvdager helt plötsligt trädde ut på odlad mark, där säden stod och mognade i gassande södersol, teg invid teg ända ner till ett djupmörkt vatten, och mitt i all denna välsignelse en timrad gård med alla slags uthus och bodar, då blev han stående en lång stund i stum häpnad. Efter häpnaden följde ett långvarigt skådande och begrundande, varunder färdemannens mörkskäggiga ansikte fick ett alltmer belåtet uttryck. Och när han slutligen styrde stgeen ned mot Nygården, mumlade han mellan tänderna: "Här tör väl Uttoläinens gård få plats också". —

När finnländaren tre dagar senare återvände uppför sluttningen och försvann inne på skogsstigen, hade han fått reda på, vad han ville och hade ordnat allt som behövdes. — Juoko Uttoläinen skulle bli den andre nybyggaren på Lomtjärnsliden! Oväntat hade han redan den fjärde vandringsdagen träffat på just en sådan plats som han sökte, lagom avlägsen från bygd och inte alltför hård att odla samt med ett grannfolk, som tycktes vara både fåmält och utan gemenskap med bygdefolket.

Med Lars Petter hade det ingen svårighet varit att komma överens. Och bleckkuttingen i konten hade ett gott och starkt innehåll, som ökade meddelsamheten och hjälpte att inleda grannsämjan. Ja, egentligen hade husbonden på Nygården ingenting emot, att det kom en nyodlare till på Lomtjärnsliden, nu, då han själv kommit dit han ville komma, och barnen kunde behöva vänja sig att se folk.

Men när finnländaren kommit utom hörhåll, vände sig Kristina till mannen med en på en gång spörjande och menande blick: "Har du nånsin sett sånna lurögon på en människa? Inte tror då jag, att det grannskapet blir till nån trevnad". —

Innan månaden var slut, kom Juoko Uttoläinen tillbaka till Nygården. Denna gången hade han hustru och barn med sig. — Och efter som uppgjort var, fingo de bostad i bryggstugukammaren med sommarköket, tills nybygget var färdigt.

Hustrun var en ljuslagd, tystlåten kvinna, som säkerligen hade varit vacker en gång, och kanske skulle ha varit det ännu, om inte hennes ansikte förefallit så blodlöst blekt och så tunnt, med mörka ringar kring ögonen, som om hon nyligen stigit upp från sjuksängen. Men det var kanske de knappt två år gamla tvillingbarnen, som tagit resten av färg och ungdomskraft av den ej stort mer än trettiofemåriga modern. Utom dem hade hon endast en son från ett föregående äktenskap, en hurtig fjortonårs pojke, som styvfadern ej tycktes ha stort fördrag med. Ty när han än såg eller talade med Anders, den döde karelaren Anttulas son, lyste en ond glimt i hans ögon, och rösten hade hård klang. Pojken höll sig också ur vägen för honom så mycket han kunde; och när han inte var inne hos modern, för vilken han tycktes hysa en varm tillgivenhet, sällskapade han så ofta han kom åt med Nygårdsbarnen, i arbete såväl som i lek.

Men snart nog började finnländarens arbete med jord och byggen kräva dränghjälp, och då blev det slut med styvsonens lek och småsysslor hos Nygårdsfolket. Uttoläinens gård och nyodlingen kommo till stånd på mycket kortare tid än Lars Petter hade behöft, och tycktes dock vara lika omsorgsfullt gjorda. Han var en karl, som kunde lite av varje, och som dessutom tydligen hade mer gott om pengar att på en gång lägga ned på nyodlingarne än grannen haft under sina första år här. Huru mycket han hade, eller huru han fått det, gjorde han ingen klok på. Men att hustrun för sin del ej var utan pengar, det kunde man sluta sig till av ett och annat.

Någon trevnad av grannskapet såg det emellertid ej ut att bli för Nygårdsfolket. Kristinas kloka ögon hade ej skådat i blindo den gången, då de sågo skuggbilde ri den främmande finnländarens spår. Någonting särskilt ont hade dock aldrig kommit därifrån. Men aldrig något gott heller. Fastän gårdarna ej lågo längre än ett par stenkast ifrån varandra, var det intet närmare umgänge dem emellan. Karlarna träffades ju lite emellanåt ute i markerna och talade om sina skördeutsikter, väder och vind; kvinnorna likaså, ehuru emellan dem blev än mindre talat. Det var som om Uttoläinens hustru ej gav sig ro vare sig till samspråk eller matvila, så som hon ständigt var i farten med olika slags göromål. Och i all sin färd ut och in, in och ut liknade hon mer en ljudlöst glidande skugga än hustrun till en välbärgad jordbrukare.

Den enda, som kom med trevnad till Nygården, och som också själv tycktes trivas där bättre än på Uttoläinens gård, var Anders Anttula. Och eftersom åren gingo, blev det som om han mer hörde hemma här än där styvfadern befallde.

En lättnad hade dock grannskapet fört med sig för det första nybyggarfolket. Skogsströvare, finnar och lappar sökte sig ej längre natthärberge hos Lars Petter. Ty på Uttoläinens gård och väl dold för obehöriga fanns en brännvinspanna med tillhörande redskap, som husbonden vid behov lät göra tjänst. Och som både han och färdemännen tyckte sig ha fördel av tillverkningen, blev den som ett hemlighetsfullt band dem emellan, vilket ovillkorligen drog vandrarens steg dit till gården.

(Forts. i nästa nr.)

Befolkningsfrågan.

(Forts. fr. sid. 1.)

Ett betecknande exempel härpå anföres av H. Gächter i hans bok Neue Menschen 1915. I Frankrike hade bildat sig en komité i syfte att verka för nativitetens höjande. Den bestod av presidenten Poincaré och 24 senatorer och litteratörer. Det visade sig att dessa 25 personer i sina familjer hade tillsammans 19 barn, i medeltal således icke ett pr familj. Tidningen Intransigeant i Paris meddelar namnen på 445 framstående personer i Paris, alla gifta och patrioter, som ständigt med sina namnunderskrifter medverka vid protester mat familjernas avsiktliga begränsning. Dessa 445 personer hade i sina familjer tillsammans 578 barn, således i genomsnitt 1 1/3 pr familj, ehuru, tillägger tidningen, varenda en av dessa familjer säkerligen skulle lättare kunnat uppföda 20 barn än en arbetarefamilj ett enda.

En liknande undersökning i vårt land skulle säkerligen ge ett liknande resultat, skriver prof. öhrvall, som också ironiserar över dem som tro sig ha uttömt ämnet genom att oavlåtligt upprepa: en stark tillväxt av befolkningen är ett gott bevis på ett lands välmåga och således i hög grad önskvärd, varav följer att varje minskning eller inskränkning av nativiteten är förkastlig.

De inse inte att de härvid förväxla orsak och verkan. Deras resonemang är lika klyftigt som det vore att sluta att eftersom ett dyrbart levnadssätt i allmänhet är ett tecken till rikedom, så är det också bästa sättet att samla rikedom. De förstå ej att första villkoret för befolkningens tillväxt är ett ökande av landets näringskällor, icke avlandet av ett obegränsat antal barn. Vad skulle man väl säga om en lantbrukare som för att få en stor och präktig kreatursbesättning skaffade sig så många kalvar han kunde komma över utan någon tanke på hur många han kunde livnära och ta vård om? Men det är ganska märkligt att man i alla tider ådagalagt större omsorg och förtänksamhet vid uppfödandet av boskap än vid uppfödandet av människor.

Hur förhåller det sig i själva verket med det faktum varifrån hela skräckstämningen utgår? Sverige har gått ned till en ganska låg nativitetssiffra: 23,8 pro mille. Det är egentligen endast Belgien och Frankrike som stå lägre. A andra sidan ha vi också en dödlighetssiffra som betecknar ett rekord i gynnsam riktning. Resultatet av dessa båda varandra motverkande faktorer har blivit ett nativitetsöverskott som hållit sig ganska konstant, men på sistone försämrats, som det heter, och givit upphov till många jeremiader och förutsägelser om att vi äro till döden dömda som nation. Prof. öhrvall gör i detta hänseende en uträkning som onekligen ger åtskilligt att tänka på:

Vårt lands befolkning fördubblades på ett århundrade från 1750 till 1850 och tiliväxer för närvarande med omkring 7 pro mille om året, vilket likaledes motsvarar en fördubbling på 100 år. Men detta kan icke vara det normala i längden, kan omöjligen fortgå allt framgent. Om vi gå ut från början av vårt århundrade, då folkmängden var omkring 5 miljoner, så kunna vi ju i huvudet räkna ut att med en fördubbling på 100 år skulle den redan efter 5 sekel uppgå till 165 miljoner och efter 10 sekel till 5,120 miljoner, d. v. s. mer än 3 gånger hela jordens nuvarande befolkning (som beräknas till omkring 1,600 miljoner). Folkmängdstätheten vore då 12,800 pr kvadratkilometer; d. v. s. landets hela yta frånsett sjöarna vore tätare befolkad än Stockholms stad (9,638 pr kvadratkilometer år 1909). Efter ytterligare 10 sekel finge man 13 personer pr kvadratmeter! Så många hade ju icke ens ståplats. Tjugu sekel äro dock icke någon så lång tid i mänskligehetens liv. Den anförda beräkningen avser endast att uppvisa hur absurd den föreställningen är att fördubbling på 100 år skulle vara en folkökning "i normala proportioner". Förr eller senare måste tydligen nativiteten minskas eller dödligheten ökas; och valet mellan dessa alternativ borde ej vara svårt.

Tydligen finns det god anledning att behålla lugnet inför olycksprofetiorna om att den svenska rasen dör ut om det ej blir en stark ökning av nativiteten. Det förhåller sig tvärtom så att folkökningen icke ens kan i oändlighet fortgå i den nuvarande skalan, i fall icke meningen är att Sverige skall tjänstgöra som uppfödningsanstalt för emigranter. Det påstås visserligen att dödligheten ej kan bli lägre. Det bevisade prof. Fahlbeck vetenskapligt redan 1906. Dödligheten var då 15—16 pro mille. Fem år senare var den 13,8 och trots överdirektör Widell finns det ingenting som hindrat läkarvetenskapen att komma betydligt längre i kampen mot de stora folksjukdomarna. Även mycket nationalistiska forskare medge att den materiella utvecklingen icke kan följa med ens den folkökning som nu förekommer och som uppges vara så otillfredsställande. Prof. Gustav Sundbärg säger härom i sina Slutord i emigrationsutredningen:

Jordbrukets och industriens aktningsvärda framsteg i vårt land under de senaste årtiondena ha varit otillräckliga för att vidmakthålla en tillväxt i normala proportioner av vårt lands befolkning. Är vad som under de senaste årtiondena åstadkommits också allt vad som kan göras i Sverige, då måste vi säga farväl åt varje förhoppning om generationens upphörande. Ty den ekonomiska utveckling som nu pågår i vårt land räcker icke till att prestera det tiotusental av nya arbetstillfällen som årligen krävas, om den ungdom som växer upp skall inom landet självt kunna finna sin utkomst. Och så länge detta är fallet, säger det sig självt att den övertaliga ungdomen skall söka denna utkomst i främmande land.

Detta yttrande, som väl skall utgöra den ofantliga emigrationsutredningens egentliga huvudresultat, låter ju synnerligen tröstlöst. Men den tillväxt som professor Sundberg betraktar som en "tillväxt i normala proportioner" är varken normal, önsklig eller ens i längden möjlig — vilket envar kan räkna ut på fingrarna, konstaterar prof. öhrvall.

Talet om den gula faran, om Asiens överskottsmiljoner, som skola översvämma Europa, skall ingalunda bagatelliseras. Men även denna sak bör skärskådas utan panik. Indien har en storartad nativitet, uppgående till 500 på tiotusen, medan Sverige och England ha 238. Men nativitets-överskottet i Indien är precis detsamma som i de västeuropeiska länderna som sägas vara hotade av avfolkning. Och förhållandet torde vara likadant i Kina. Vad som sker i den yttersta östern är endast att människomaterialet vanvårdas på det hemskaste sätt. I naturens hushållning ingår uppenbarligen att dödlighet och fruktsamhet stå i direkt förhållande till varandra. I län som föräldrar och samhälle ta ordentlig vård om avkomman reduceras nativiteten. Och det stora huvudargumentet att en minskning på detta område betyder nationell degenration har världskriget slagit ihjäl. Det går inte för framtiden att komma med det slagordet att fransmän och belgier äro förvekligade och oförmögna till motstånd mot yttre övervåld.

Prof. öhrvall skämtar med varningsorden från dem som förkunna att om nativiteten hos oss fortsätter att sjunka som nu, så skola år 1950 inga fler barn födas i Sverige. På samma sätt resonerade, skriver han, en gång en person som led av fettsot och av sin läkare blev tillrådd att underkasta sig en bantingskur. Han började kuren, men när han fann att han under första veckan minska i vikt 2 kg., räknade han ut att eftersom han vägde 104 kg., så skulle han med denna kur efter ett år alldeles spårlöst försvinna, varför han i förskräckelsen genast avbröt kuren. Mannen led tydligen av en åkomma mot vilken, som man sagt, även gudarna kämpa förgäves.

I varje fall är det tydligt att världskriget självt utgör en hämsko på folkökningen, liksom det också i väsentlig mån framkallats just av denna och av statsmännens i och för sig lovliga ansträngningar att bereda plats för de övertaliga.

Petrograd hotat av tyskarna.

(Forts. fr. sid. 1.)

Ypres-Menin-vägen. På flera punkter lyckades britterna taga mark, men det strida regnet tvingade dem snart att upphöra med operationerna, innan de nått sitt mål. De togo 600 fångar. — Utmed Pskoffvägen på Rigafronten ha ryssarna måst vika för den kraftiga tyska artillerielden. Längre söderut ha emellertid ryssarna återtagit tranchéer, som de förlorade i onsdags. — Viceamiral von Capelle, den tyske sjöministern, har avgått. — De brittiska trupperna i tyska Ostafrika ha avancerat. — Storbritannien har förbjudit Holland att använda telegrafkablarna, tills Holland förbjuder Tyskland att skeppa grus och sand till Belgien genom Holland. Storbritannien påstår att detta grus och sand användes till att göra betong av för bruk vid fronten. Holland har protesterat. — Tyskarna ha landsatt trupper på öarna Ösel och Dagö i Rigabukten. Tyskarna arbeta hårt för att rensa inloppet till Rigabukten och Kurland.

Måndagen d. 15 okt. — Tyska trupper, som landade på ön Ösel i Rigabukten under betäckning av nio krigsfartyg, hade till i lördags morse intagit hela norra och östra delen av ön, och stodo tolv mil från Arensburg på södra kusten. Ryssarna inneha fortfarande Serel och halvön Svorb på sydvästra kusten. Det har nu visat sig, att tyskarna icke förmådde intaga Dagö, som ligger norr om ösel och vid inloppet till Finska viken, och att de blevo tvingade tillbaka av garnisonen där. Åtta dreagnoughts och ett dussin lätta kryssare, fyrtio torpedbåtar och trettio minsvepare deltogo i den tyska landningen på ösel. Tyskarna pressa alltjämt tillbaka ryssarna på ösel och landsätta nya trupper under betäckning av en väldig armada. Arensburg och Cerel, som ligger på halvön Svorb, stå i brand. Tyskarna påstå, att de icke gjort några förluster vid landningen på ösel, men från Petrograd meddelas, att vid landningsförsöket på Dagö, sänktes fyra tyska torpedbåtar och gick en kryssare på grund. Kerensky har allvarligen manat den ryska östersjöflottan att stå fast. Det har visat sig, att försvaret i Kronstadt och andra platser är försvagat. Om tyskarna intaga Dagö, blir Petrograd hotat. — Det tyska amiralitetet har tvingats utfärda en förklaring angående myteriet i flottan. Amiralitetet förklarar, att affären förde endast ett fartyg, där några matroser endast sökte göra propaganda. Amiralitetet förnekar, att myteri ägt rum på Nürnberg och fyra slagskepp. — I Tyskland står en politisk kris för dörren och kommer antagligen rikskanslären att tvingas att avgå. — De allierade lära ha för avsikt att söka avancera mot Sofia, Bulgariens huvudstad. — Avkastningen i Tyskland i år blir mellan 40 och 45 procent mindre än förra året, meddelas från London. Man har emellertid fått en del säd från Rumänien. Potatisskörden är ganska god. I österrike-Ungern lär det vara ännu sämre beställt. — Tyskarna ha tagit Arensburg, ösels huvudstad. Staden står i lågor. Man fruktar allmänt en invasion i Petrograd, och en massa av dess invånare lämna staden. — All holländsk skeppning till England har stoppats på grund av den misshållighet, som f. n. råder mellan Holland och Storbritannien. — Dansösen Mata-Hari, en holländska, som för två månader sedan dömdes till döden i Paris för spionerі, blev i morse arkebuserad.

Tisdagen d. 16 okt. — President Wilson utsände i går en kallelse för mobiliseringen av nationens hela guldförråd under överinseende av Federal Reserve Board. — I Ungern ämnar man starta en propaganda mot freden. — I södra Tyskland synes man vara emot fred utan annexioner och gäller detta särskilt Bajern. — Tyskland utkallar nu till krigstjänst män ända upp till 47 år samt sådana, som förut befriats från krigstjänst såsom fysiskt odugliga. — Försök av den tyska flottan att intränga i Rigabukten eller att operera i vattnet mellan Ösel och Dagö ha mötts av motstånd från ryska landbatterier och ryska krigsfartyg. I det senare fallet ville tyskarna icke ingå i någon strid utan drogo sig tillbaka.

Meddelanden från och om de skandinaviska länderna.

Per telegraf.

På grund av de hinder som Storbritannien lägger i vägen för kabelförbindelsen — för att nu inte tala om vad det gör med posten — har svenska beskickningen i Washington ansett det nödvändigt att lita till kurir för att meddela sig med utrikesdepartementet i Stockholm. Som sådan med mun tligt bud avreste nyligen legationsrådet baron F. Åkerhielm. Den omständigheten att en så pass högtstående person blivit utsedd till kurir har givit anledning till förmodan att det är något mycket viktigt som beskickningen i Washington vill underrätta den svenska regeringen om. Den omständigheten att kurir användes alls, kan däremot ej vara så märkvärdig, i betraktande av det sätt, varpå den brittiska censuren behandlat meddelanden på engelska telegraflinjer.

•

Dr John Nzlupas, som varit i förbindelse med lithaner och letter i de ryska östersjöprovinserna, anlände nyligen till Stockholm och anmodade amerikanska ministern Ira Nelson Morris att till president Wilson översända ett dokument, innehållande dessa folkslags nationella program, som presidenten bedes understödja. Lithauerna och letterna fordra fullständigt oberoende, rätt att tillsätta sin egen regering och vilja vara representerade i den kommande fredskongressen. Det landområde de göra anspråk på omfattar större delen av de forna svenska

(Forts. å sid. 8.)

ROYAL TAILORS

Fredag och Lördag
Specielt
$22
Kostym eller Överrock

Handsydd, efter mått. Från alla våra 500 exklusiva, förstklassiga yllemönster.

FRIA
BYXOR

med varje kostym eller överrock om denna kupong uppvisas vid köp.

Hav edra kläder gjorda i Winnipeg.

"EDRA PÄNGAR TILLBAKA, OM NI SÄGER SÅ."

Butiken öppen Lördag till kl. 10 e.m.

The Royal Tailoring Co.
Winnipeg & Everywhere.

Butiken öppen Lördag till kl. 10 e.m.

Postkontoret mitt över gatan. 243 PORTAGE AVE.

FOTOGRAFIER
ÄRO VACKRA MINNESGÅVOR

Ingenting är mera välkommet för gossarna i löpgravarna än ett fotografi.

Varför icke sitta genast? Därigenom får ni gott om tid att se kopior och hava fotografierna färdiga att snart sändas.

MARTEL'S STUDIO

264½ Portage Avenue Telefon Main 7764

SVENSKA MÄN OCH KVINNOR

ÖNSKAS att lära barberaryrket, då hundratals canadensiska barberare måste lämna sina platser och stänga sina butiker för att gå in i armén till följd av tvångsutskrivningslagen. Nu är edert bästa tillfälle att lära ett gott yrke och gå in i egen affär. Vi betala eder god lön, medan ni lär yrket och skaffa eder en första klassens plats sedan kursen är avslutad med från $18 till $25 i veckan. Eller kunna vi starta in eder i egen affär på månatliga avbetalningar. Endast 8 veckor behövas för att lära sig. Hundratals personer ha lärt barberaryrket i våra skolor och draga nu HÖGA LÖNER eller hava egna barberarstugor. Spar järnvägsbiljett genom att besöka vårt närmaste barberarcollege. Efterskriv FRI KATALOG.

HEMPHILLS BARBER COLLEGES, 220 Pacific Ave., Winnipeg
Avdelningskontor i CALGARY, REGINA, MOOSE JAW och SASKATOON.
Vi lära även telegrafi, skötsel av biografer och damfrisering i vår skola i 209 Pacific Ave., Winnipeg.

Abingdon Hotel

7—9—11 Abingdon Square, New York, N. Y.
Ledande hotell för skandinaviska resanden med alla modärna förbättringar för andra och tredje klassens passagerare.
Rekommenderadt af de främsta ångbåtslinjerna.
Passagerare mötas på järnvägsstationen vid deras ankomst till New York.

Prenumerera på S. C. T.!